

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduazizov.A. O‘zbek tili fonetikasi. Toshkent. O‘qituvchi, 1992.
2. Abduazizov.A. Tilshunoslikka kirish. 1-qism. Fonetika va fonologiya. Toshkent. Universitet, 1999.
3. Berdimuratov.E., Allanazarov.Q., Patullaeva.G. Qaraqalpaq tili (5-klass ushi’n sabaqliq). Toshkent – 2015
4. Viktor Vladimirovich Vinogradov. Tilshunoslikka kirish. Moskva. Nauka, 1972.
5. Lev Vladimirovich Shcherba, Fonetikaga oid tadqiqotlar. Leningrad. Nauka, 1958.
6. Nabiyeva.D.A., Zakirova.H.R. Fonetika o‘qitishning innovatsion texnologiyalari. Toshkent, 2022.
7. Tursunova.K. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali fonetika o‘qitish. 2024.
8. G‘ulomov.A., Qodirov.M., Ernazarova.M., Bobomurodova.A., Alavutdinova.N., Karimova.V. Ona tili o‘qitish metodikasi. Toshkent – 2012.
9. Muxitdinova. O‘zbek tilini ikkinchi til sifatida o‘qitish metodikasi. Toshkent – 2023.
10. Abdullayeva.M. Ona tili o‘qitish metodikasi. Toshkent – 2017. Tursunov S.Q. Ta’limda elektron axborot resurslarini yaratish va ularni joriy qilishning metodik asoslari. Monografiya. -T.: Adabiyot uchqunlari, 2018.
11. Yakubjanova.M.A. Talaffuz ko‘nikmalarini shakllantirishda multimedia vositalarining o‘rni// Ilmiy axborotnoma, 2023.

SUN’IY INTELLEKT VOSITALARING TALABALARNING YOZMA NUTQIGA TA’SIRI

Sotvoldiyeva Marhabo Shokirjon qizi
Ilmiy rahbar: Odilboyeva Umida Zafarjon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun’iy intellekt vositalarining talabalarning yozma nutqiga ko‘rsatayotgan ta’siri kompleks tarzda tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim jarayonida keng qo‘llanilayotgan sun’iy intellekt asosidagi platformalar va dasturlar talabalarning akademik yozuv ko‘nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishdagi o‘rni alohida o‘rganiladi. Tadqiqot davomida ushbu texnologiyalarning yozma nutqning aniqligi, mantiqiyliqi, grammatik to‘g‘riligi hamda uslubiy boyligini oshirishdagi ijobiy jihatlari ochib beriladi.

Shu bilan birga, sun’iy intellektdan haddan tashqari foydalanish natijasida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolar — mustaqil

fikrlashning susayishi, plagiat xavfining ortishi, ijodkorlik darajasining pasayishi kabi salbiy omillar ham tahlil qilinadi. Maqolada, shuningdek, talabalarning yozma nutqini rivojlantirishda sun’iy intellekt vositalaridan samarali va maqsadga muvofiq foydalanish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt texnologiyalaridan ongli va muvozanatli foydalanish talabalarning akademik yozuv ko‘nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirish imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: sun’iy intellekt, yozma nutq, talabalar, ta’lim texnologiyalari, akademik yozuv, raqamli ta’lim.

Аннотация: В данной статье комплексно анализируется влияние инструментов искусственного интеллекта на письменную речь студентов. Особое внимание уделяется роли современных цифровых платформ и программ, основанных на искусственном интеллекте, в формировании и развитии навыков академического письма. В ходе исследования раскрываются положительные аспекты данных технологий, такие как повышение точности, логичности, грамматической правильности и стилистического разнообразия письменной речи студентов.

Вместе с тем рассматриваются и возможные негативные последствия чрезмерного использования искусственного интеллекта, включая снижение уровня самостоятельного мышления, рост риска плагиата и уменьшение творческого подхода к письму. В статье также предлагаются практические рекомендации по эффективному и целесообразному применению инструментов искусственного интеллекта в образовательном процессе.

Результаты исследования показывают, что рациональное использование технологий искусственного интеллекта способствует значительному улучшению навыков академического письма у студентов.

Ключевые слова: искусственный интеллект, письменная речь, студенты, образовательные технологии, академическое письмо, цифровое образование.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the impact of artificial intelligence tools on students’ writing skills. Special attention is given to the role of AI-based platforms and applications widely used in modern education in shaping and developing academic writing competence. The study highlights the positive contributions of these technologies, including improvements in accuracy, coherence, grammatical correctness, and stylistic richness of students’ written work.

At the same time, the paper examines potential drawbacks associated with excessive reliance on AI tools, such as the decline of

independent thinking, increased risk of plagiarism, and reduced creativity in writing. Furthermore, practical recommendations are offered for the effective and responsible use of artificial intelligence in enhancing students' writing abilities.

The findings suggest that a balanced and conscious integration of AI technologies can significantly contribute to the development of students' academic writing skills.

Keywords: artificial intelligence, writing, students, educational technologies, academic writing, digital education.

Zamonaviy globallashuv sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi jamiyatning barcha sohalarida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Mazkur jarayon ayniqsa ta’lim tizimida yaqqol namoyon bo‘lib, o‘quv faoliyatining mazmuni va metodologiyasini yangicha yondashuvlar asosida qayta shakllantirishga olib kelmoqda. So‘nggi yillarda sun‘iy intellekt texnologiyalarining keng joriy etilishi ushbu jarayonni yanada jadallashtirib, ta’lim muhitida innovatsion imkoniyatlarni kengaytirmoqda.

Sun‘iy intellekt asosida ishlab chiqilgan zamonaviy dasturiy vositalar va platformalar talabalarga nafaqat axborotni tezkor izlash, balki matn yaratish, tarjima qilish, grammatik va uslubiy xatolarni aniqlash hamda yozma materiallarni tahrirlash imkonini ham bermoqda. Natijada bu vositalar yozma nutqni shakllantirish va rivojlantirish jarayonida muhim pedagogik resurs sifatida qaralmoqda.

Hozirgi kunda talabalar tomonidan ilmiy maqola, esse, referat va kurs ishlari kabi akademik yozma topshiriqlarni bajarishda sun‘iy intellekt vositalaridan faol foydalanilayotgani kuzatilmoqda. Ushbu texnologiyalar yordamida matn tuzilmasini optimallashtirish, fikrlarning mantiqiy izchilligini ta’minlash, leksik boylikni kengaytirish hamda ifoda aniqligini oshirish imkoniyati yuzaga kelmoqda. Shu bois sun‘iy intellekt vositalari talabalarining akademik yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda muhim omil sifatida e’tirof etilmoqda.

Biroq, mazkur texnologiyalarning ta’lim jarayoniga integratsiyasi bilan bog‘liq ayrim muammolar ham mavjud. Xususan, sun‘iy intellektga haddan tashqari tayanish talabalarining mustaqil fikrlash, tahliliy yondashuv va ijodiy yozish ko‘nikmalarining susayishiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, akademik halollik masalasi ham dolzarb bo‘lib, sun‘iy intellektidan noto‘g‘ri foydalanish plagiat xavfini kuchaytiradi. Shu nuqtai nazardan, texnologiyalardan foydalanishda ilmiy etika me’yorlariga qat’iy amal qilish muhim hisoblanadi.

Shu asosda, sun‘iy intellekt vositalarining talabalarining yozma nutqiga ta’sirini ilmiy jihatdan tahlil qilish muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur maqolaning maqsadi sun‘iy

intellekt texnologiyalarining yozma nutqni rivojlantirishdagi o‘rnini tizimli ravishda o‘rganish, ularning afzallik va cheklovlarini aniqlash hamda ulardan samarali foydalanish bo‘yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqishdan iborat.

Sun‘iy intellekt texnologiyalarining ta‘lim jarayoniga kirib kelishi yozma nutqni rivojlantirishda yangi metodik imkoniyatlarni yuzaga chiqardi. Ushbu vositalar talabalarning yozma faoliyatini qo‘llab-quvvatlab, matn yaratish jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qilmoqda.

Avvalo, sun‘iy intellekt asosidagi dasturlar grammatik va orfografik xatolarni aniqlash hamda ularni tezkor bartaraf etish imkoniyati bilan ajralib turadi. Bu esa talabalar tomonidan til me‘yorlarini ongli ravishda o‘zlashtirishga hamda yozma nutq sifatining oshishiga zamin yaratadi. Shu bilan birga, mazkur vositalar matnning kompozitsion tuzilishini tahlil qilib, undagi mantiqiy bog‘liqlikni mustahkamlashga yordam beradi. Natijada fikrlar izchil va tizimli tarzda ifodalanadi.

Bundan tashqari, sun‘iy intellekt vositalari talabalarga yangi g‘oyalar generatsiyasi, muqobil ifoda variantlarini tanlash hamda matnni stilistik jihatdan boyitish imkonini beradi. Bu esa yozma nutqning nafaqat texnik, balki mazmuniy sifatini ham oshiradi. Shu tariqa sun‘iy intellekt yozma nutqni rivojlantirishda samarali didaktik vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

Shunga qaramay, sun‘iy intellekt vositalarining qo‘llanilishi ayrim salbiy oqibatlarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Eng avvalo, ushbu texnologiyalarga ortiqcha darajada tayanish talabalarning mustaqil fikrlash va ijodiy faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Talaba matn yaratish jarayonida faol subyekt sifatida emas, balki tayyor kontent iste‘molchisi sifatida shakllanishi xavfi mavjud.

Bundan tashqari, sun‘iy intellekt tomonidan yaratilgan matnlar ko‘pincha umumiy va shablon xarakterga ega bo‘lib, ular individual uslubning shakllanishiga to‘sqinlik qilishi mumkin. Bu esa akademik yozuvda muhim bo‘lgan mualliflik pozitsiyasining sustlashuviga olib keladi.

Akademik halollik masalasi ham alohida e‘tibor talab qiladi. Sun‘iy intellektdan noto‘g‘ri foydalanish natijasida plagiat holatlari yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli talabalar tomonidan ushbu vositalardan foydalanishda mas‘uliyatli yondashuv va ilmiy etika tamoyillariga amal qilish zarur.

Sun‘iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish ularni ta‘lim jarayoniga to‘g‘ri integratsiya qilish bilan chambarchas bog‘liq. Ushbu texnologiyalarni asosiy bilim manbai sifatida emas, balki yordamchi va qo‘llab-quvvatlovchi vosita sifatida qo‘llash maqsadga muvofiqdir.

Talabalar avvalo o‘z fikrlarini mustaqil ravishda shakllantirishi, so‘ngra sun‘iy intellekt yordamida matnni tahlil qilish va takomillashtirish jarayonini amalga oshirishi lozim.

Shuningdek, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida qaralishi zarur. Sun‘iy intellekt tavsiyalari yo‘naltiruvchi xarakterga ega bo‘lib, asosiy mazmun talabaning o‘z intellektual faoliyati mahsuli bo‘lishi kerak.

Bundan tashqari, akademik halollikni ta‘minlash maqsadida manbalar bilan ishlash madaniyatini shakllantirish, plagiatga yo‘l qo‘ymaslik hamda texnologiyalardan ongli foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. O‘qituvchilar esa ushbu jarayonda yo‘naltiruvchi va nazorat qiluvchi subyekt sifatida faol ishtirok etishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, sun‘iy intellekt vositalari zamonaviy ta‘lim tizimida talabalarning yozma nutqini rivojlantirishda muhim didaktik resurs sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ular yozma nutqning sifat ko‘rsatkichlarini yaxshilash, grammatik aniqlikni ta‘minlash va fikrlarning izchilligini kuchaytirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ushbu texnologiyalardan noto‘g‘ri yoki me‘yoridan ortiq foydalanish talabalarning mustaqil fikrlash va ijodiy faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Shu bois sun‘iy intellektdan foydalanishda muvozanatli yondashuvni ta‘minlash zarur.

To‘g‘ri metodik yondashuv asosida sun‘iy intellekt texnologiyalarini ta‘lim jarayoniga integratsiya qilish talabalarning akademik yozuv kompetensiyasini rivojlantirish, ilmiy tafakkurini shakllantirish hamda ularni zamonaviy raqamli muhitga moslashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Russell, S., & Norvig, P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. 4th Edition. Pearson, 2021. – 1150 b.
2. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education. Pearson, 2016. – 78 b.
3. Chen, X., & Xie, H. AI in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Springer, 2020. – 210 b.
4. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Center for Curriculum Redesign, 2019. – 250 b.
5. Woolf, B. P. Building Intelligent Interactive Tutors: Student-Centered Strategies for Revolutionizing E-Learning. Morgan Kaufmann, 2010. – 368 b.
6. Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. Systematic Review of Research on Artificial Intelligence Applications in

Higher Education – Where Are the Educators? International Journal of Educational Technology in Higher Education, 2019, 16(1), 39–60.

7. Luckin, R. Machine Learning and Human Learning: The Role of AI in Supporting Students’ Writing Skills. Learning, Media and Technology, 2018, 43(3), 225–241.

8. Selwyn, N. Should Robots Replace Teachers? AI and the Future of Education. Polity Press, 2019. – 192 b.

15. Tuychiyeva, M. O. Q., & Odilboyeva, U. Z. Q. (2026). THE ROLE OF TECHNOLOGY IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 2(3), 3-6.

16. O‘rmonjonov Azizbek Muhammadjon o‘g‘li. (2025). INKLYUZIV TA‘LIMNING MUSIQA TA‘LIMDAGI O‘RNI VA AHAMIYATI. TA‘LIM VA TARAQQIYOT, 4(3), 607-613.

17. A.M.O‘rmonjonov. (2025). INKLYUZIV TA‘LIM SHAROITIDA MUSIQA SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MULTIMODAL YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI. ZAMONAVIY FAN: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA YOSH TADQIQOTCHILARNING DOLZARB IZLANISHLARI, 1(1), 22-25.

18. Dehqanova, G. A. (2024). SAMARALI MULOQOT VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARGA TAYYORLASHNING ILMIY-METODIK JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH. Academic research in educational sciences, 5(CSPU Conference 1), 550-555.

19. Dehkhonova, G. A. (2024). THE CLASSIFICATION OF LEXICAL UNITS WITH FINANCIAL POSITION ACCORDING TO SCIENTISTS VIEW. Academic research in educational sciences, 5(CSPU Conference 1), 542-549.

20. R.A.Tursunov. (2025). IJTIMOIIY ONG VA MA‘NAVIYAT UYG‘UNLIGINING IJTIMOIIY MUHITGA TA’SIRI. ZAMONAVIY FAN: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA YOSH TADQIQOTCHILARNING DOLZARB IZLANISHLARI, 1(1), 16-19.

CEFR ASOSIDA ADAPTIV O‘QUV MATERIALLARNI YARATISH ZARURIYATI

Shahnoza Nasimova Ziyodullayevna

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti 1-sonli O‘zbek va xorijiy tillar kafedrası o‘qituvchisi G-mail: nshahnoza.nshahnoza@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisda ingliz tilini o‘qitishda adaptive o‘quv materiallarini yaratish zaruriyati tahlil qilinadi. O‘zbekiston sharoitida bu masala muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, bugungi kunda dunyo tili hisoblangan ingliz tili O‘zbekiston aholisi uchun xorijiy til hisoblanib,